

Uit de oude doos

Ad de Boer | 2014-12-30

Jaargang 58, nummer 24

Een diepe duik in het *Opbouw*-archief is niet aan te bevelen. Goede kans dat je niet meer bovenkomt. Wat is er ontstellend veel geschreven in 58 jaargangen tijd! De redactie sleepte de archiefkisten niettemin aan en biedt u op de komende tien bladzijden talrijke flarden uit de eerste twintig jaar *Opbouw*. Lach, huil en verbaas u mee.

1957-1960

Persschouw De enige rubriek die alle 58 jaargangen van *Opbouw* overleeft, Persschouw, citeert een Amerikaanse psychiater die de televisie ‘de voorbereidingsschool voor de misdaad’ noemt.

Doop Ds. C. Vonk begint een lange serie over de vraag of christelijke kinderen eerst geloofsbelijdenis moeten afleggen voordat ze gedoopt mogen worden. Daarin verdedigt hij het gereformeerde nee op die vraag, verrassend genoeg niet tegenover de pinksterbeweging, maar tegenover de Rooms-Katholieke Kerk.

Kamperen *Opbouw* start een kampeerserie met tientallen tips om van kamperen een feest te maken, zoals over de onmisbare ‘kampdolk’ voor het snijden van vlees en brood, het schillen van aardappels en het hakken van groente. ‘Een kampeerder neemt wanneer hij dat kan z’n vrouw en kinderen mee of een paar vrienden. Je begrijpt, dat het dan niet zo rustig is! Dat hoeft ook niet, iedere kampeerder is geen kluizenaar, het kan ook jolig zijn.’

Jacht De latere redacteur D.W.L. Milo (bankdirecteur in Nunspeet) schrijft over zijn hobby, de jacht, en leert de *Opbouw*-lezer onder meer wat een rekelvos, een looper en een dubbele twaalv is. Hij schrijft ook graag en veel over kerklied en kerkzang en combineert die twee liefdes later in een artikel over het ‘hijgend hert der jacht ontkomen’, waar volgens hem ‘Psalm 42 helemaal niets over zegt’.

Psalmen turven Milo schrijft op basis van de turflijstjes met de in kerkdiensten gezongen psalmen een bijdrage over de ‘becijferde psalmreformatie’. Hij roemt de GKv Breda, die na de Vrijmaking opvallend royaal gebruik maakt van onbekende psalmen. ‘Hierin schuilt de kracht van de psalmreformatie: niet een meer zingen der bekende psalmen, maar een zingen van óók de tot-dusver-niet-zo-bekende-psalmen.’

Lezersvragen Ds. D. van Dijk start een vragen-van-lezers-rubriek over ‘het dagelijks leven van Gods volk’. De eerste vraag gaat over Satans rol in het lijden van mensen en wat God daarmee te maken heeft. Dat dezelfde ds. Van Dijk jaren later een geduchte bestrijder van *Opbouw* wordt, kan niemand op dat moment bevroeden.

Kindersterfte Ds. Telder uit Breda begint een artikelenserie over wat er met Gods kinderen gebeurt na het sterven. ‘Het uitwonen uit het lichaam is voor hen een inwonen bij de Heere.’

Hans en Liesje Schrijver Jac. Wijnands signaleert halverwege de eerste jaargang dat veel artikelen in *Opbouw* een hoge moeilijkheidsgraad hebben. Hij schrijft zelf graag voor Hansje

en hoopt dat iemand anders voor de Liesjes en keukenmeisjes gaat schrijven. ‘Die behoeven dan niet meer tussen of na een vermoeiende dagtaak verpozing te zoeken in bladen als Eva, Margriet en des Zaterdags De Elizabeth Bode.’

Spanningen Dat het rommelt in de vrijgemaakte kerken blijkt uit artikelen van C. Veenhof, die de ‘verschrikkingen van uitstoting van kerken uit het kerkverband’ ziet aankomen en Calvijns pleidooi voor ‘zachtmoedigheid tegenover kerken met gebreken’ citeert. Over de houding tegenover andere kerken schrijft hij: ‘Zullen wij ze hard, onbewogen, koud, hoogmoedig, in het besef van religieuze superioriteit tegemoet treden, of straalt uit heel ons optreden iets uit van de zoekende, wervende, lokkende liefde, welke God ook naar de meest afvallige van zijn gedoopte kinderen en gemeenschappen laat uitgaan?’

Karikaturen Ds. B. Telder waarschuwt tegen het maken van karikaturen van mensen of opvattingen in de kerkelijke pers om die karikaturen vervolgens te bestrijden. ‘Dit mag, broeders, onder ons alzo niet zijn. De HEERE eist van ons in Zijn Woord, dat we elkanders eer en goed gerucht naar ons vermogen zullen voorstaan en bevorderen. Dus niet elkanders woorden verdraaien.’

Dat er op christelijke middelbare scholen discussie ontstaat over stijldansen is volgens *Opbouw* een ‘teken des tijds’

Avondmaalsbriefje Ds. C.P. Plooiy dringt erop aan om ernst te maken met het meenemen van een avondmaalsbriefje van de eigen kerkenraad wanneer men in een andere gemeente het avondmaal wil vieren. ‘Dat is geen onnozel briefje, maar dient het heilig houden van de Dis des Verbonds.’ En als je dat briefje vergeten bent? ‘Liever geen Avondmaal vieren dan het de kerkenraad daar moeilijk maken.’

Socialisme Het socialisme, verpersoonlijkt in de Partij van de Arbeid, kan in *Opbouw* op weinig sympathie rekenen. Uitvoerig wordt geschetst hoe de Onteigeningswet en de Ruilverkavelingswet mensen hun eigendom ontnemen. De schrijver hoort er de tonen van het Communistisch Manifest in en waarschuwt: ‘Beproeft de geesten!’

Dansen Dat er op christelijke middelbare scholen discussie ontstaat over stijldansen is volgens *Opbouw* een ‘teken des tijds’. Volgens ds. J. Meester wordt met deze ‘sensuele’ dans de grens tussen kerk en wereld overschreden. ‘Wij moeten het lichaam beschouwen als een tempel van de heilige Geest. We worden geroepen om de zonde te vlieden en ons af te scheiden van de wereld en haar begeerlijkheden.’

Huiselijke eredienst Huisman (de eerste die in *Opbouw* onder pseudoniem schrijft) toont zich bezorgd dat nu het samen als gezin eten, bidden en bijbellezen 's morgens en 's middags al is verdwenen, ook bij de avondmaaltijd sommige gezinsleden wegens overwerk, bijles of pianoles ontbreken. Vader is 's avonds vaak naar een vergadering en ‘sinds de vrouw de gelijkwaardige van de man wil zijn’ heeft ook moeder het 's avonds steeds drukker.

Buitenland Ds. J. Meester toont zich in een eindeloze artikelenserie kritisch op de Christian Reformed Church in Noord-Amerika, omdat die zich niet wil verdiepen in de Vrijmaking en, alsof er niets gebeurd is, een zusterkerk van de synodaal-gereformeerden is gebleven. Onze kerken ‘zijn van elkaar gescheiden door een kloof, die breder schijnt dan de oceaan’, stelt hij.

1961-1965

Kerkstrijd De dreigende kerkstrijd dringt binnen in de wekelijkse Schrift-overdenkingen op de voorpagina. 'Is Christus gedeeld?' vraagt ds. K.C. Smouter in navolging van Paulus. Hij waarschuwt tegen het scheuren van het lichaam van Christus. Ds. R. Brands overdenkt het bijbelwoord 'houdt vrede onder elkaar' en schrijft: 'Hang dat boven uw bed.' En op de vraag hoe je als kerk getuigt in de wereld, geeft C. Veenhof als antwoord: 'Door vriendelijkheid, zachtmoedigheid en blijdschap.'

Assen 1961 De vrijgemaakte synode van Assen in 1961 heeft samensprekingen met de synodaal-gereformeerde synode afgewezen en een delegatie van die synode niet willen ontvangen. De predikanten Amelink en Borgdorff schrijven in *Opbouw* dat de synode daarmee niet 'de stem van Christus heeft laten horen' en ds. B.J.F. Schoep schrijft over 'het raadsel van Assen'. Volgens hem is de Vrijmaking te veel als een reformatie in de lijn van Afscheiding en Doleantie gezien en is het daarna te veel gloria en te weinig lijden aan de kerk geweest. Forse taal schuwt hij niet wanneer hij schrijft over de 'religieus funeste gevolgen van de zelfverhoging van het Vrijmakingslijden' en de 'verbijsterende religieuze krampachtigheid in de kerken'.

De lezers worden geïnformeerd dat ds. L.L. van der Vliet 'door de gladheid is gevallen en zijn knieschijf heeft gebroken'

Bezwaarden Frater verwijt in zijn column 'Kritische krabbel' de bezwaarden-van-1944, die nu met hun steun aan de synodelijn de meerderheid vormen, dat ze geen oog hebben voor de bezwaarden-van-nu. Kennelijk is het 'voor een meerderheid moeilijk om aan een minderheid vrijheid te gunnen'. Hij stelt het Leger des Heils ten voorbeeld 'aan ons preken binnen beschermende muren en polemiseren van achter de schrijftafel'.

Spanningen Veenhofs serie 'Spanningen in de Kerk' is aan zijn 25e aflevering toe: niet verbazend gezien de kerkelijke ontwikkelingen. 'Doorpraten, in Gods Naam doorpraten', bindt hij de *Opbouw*-lezers op het hart.

Sabbat Venema en Francke kruisen via *Opbouw* en De Reformatie de degenen over de vraag of het sabbatsgebod er al bij de schepping was en of het vandaag nog geldt. Ja, vindt Francke. Nee, meent Venema.

Avondmaal Ds. K.C. Smouter bepleit om elke zondag het avondmaal te vieren. Elke week onderwijs daarover is niet nodig. Ook bij de doop hoeft wat hem betreft niet altijd het formulier te worden gelezen. Niet dat er wat mis is met die formulieren, 'maar Psalm 119 is ook mooi en die laat je ook niet helemaal zingen'.

Evolutie *Opbouw* schrijft dat de vrijgemaakte hoogleraar geologie Van der Fliert op de predikantenconferentie kritiek heeft geleverd op de gangbare voorstellingen over Genesis 1 en 2. A.P. Muijs signaleert dat christelijke geologen ervan overtuigd zijn dat er 'ontwikkeling' is geweest. Het woord 'evolutie' vermijdt hij. 'Het verzet daartegen sticht bij jonge mensen veel verwarring.'

Knieschijf De lezers worden geïnformeerd dat ds. L.L. van der Vliet 'door de gladheid is gevallen en zijn knieschijf heeft gebroken'. Zelfs het ziekenhuis waar de Groningse predikant

is opgenomen wordt vermeld.

Bikini's G. Visee noemt het vanzelfsprekend dat gereformeerde meisjes geen bikini dragen: niet in de vakantie en niet buiten de vakantie.

Buitenland *Opbouw* maakt zich zorgen over de Nederlandse politiek inzake Nieuw-Guinea, 'de angstwekkende stijging van het aantal seksuele misdrijven' en de crisis rond Berlijn, waar een muur tussen Oost en West wordt gebouwd.

Telder Vaak gaat het in *Opbouw* over de visie van Telder (waar is de ziel van de mens na het sterven?) en de vraag hoe de kerk met hem en zijn gemeente in Breda moet omgaan. Ook de Schiedamse predikant C. Vonk mengt zich in het debat. Onder een kop van maar liefst twintig woorden – 'Het komt bij de bestudering van de geschiedenis onzer kerken en met name hare officiële stukken op grote nauwkeurigheid aan' – zaagt hij van dik hout planken tegen zijn Middelburgse collega Wiskerke, die hij 'infame' beschuldigingen verwijt.

Delfshaven De vrijgemaakte synode, die in Rotterdam-Delfshaven vergadert, wordt op de voet gevolgd. *Opbouw* protesteert tegen 'de geheime synodezitting' over de schorsing van ds. Van der Ziel, die tegen de wil van zijn kerkenraad ging samenspreken met de synodaal-gereformeerde kerk. Als in november 1964 dertien afgevaardigden de synode verlaten, omdat de meerderheid niet meer wil praten over het met 14 tegen 13 genomen besluit dat de schorsing goedkeurt, luidt *Opbouw* onder de kop 'In de crisis' de alarmbel. Er vallen harde woorden. Ds. Visee typeert de synode als het 'Delfshavense rompparlement' en de vertrokken synodeleden zijn voor hem geen 'stakers', maar 'uitgestotenen'. Columnist Van Oord hekelt de 'kruisvaardersmentaliteit' van de kerkleiders.

1966-1969

Kerkorde Ds. K. Doornbos schrijft een serie met de bescheiden titel 'Aantekeningen bij de Kerkorde'. Kennelijk valt daarbij veel aan te tekenen, want met de waarschuwing dat kerkvisitatie van classispredikanten in een classiskerk 'geen huiszoeking is in het huis van een ander' zit hij inmiddels in aflevering 19.

Groningen-Zuid Het gaat in 1966 veel over de situatie in Groningen-Zuid, waar een aantal gemeenteleden na de afzetting van ds. Van der Ziel de Tehuisgemeente heeft gevormd. Oud-*Opbouw*-medewerker ds. D. van Dijk wordt bekritiseerd omdat hij vindt 'dat Christus zijn kerk vergadert via de vrijgemaakt-gereformeerde kerk'. C. Veenhof roept beide partijen in Groningen-Zuid op 'de gestalte van Christus te vertonen die zijn leven stelt ook voor de dwalende, lastige en verloren schapen'.

ND Het *Nederlands Dagblad*, toen nog *Gereformeerd Gezinsblad*, krijgt er flink van langs met het verwijt aan hoofdredacteur Pieter Jongeling dat zijn krant de gemeente zou 'terroriseren'.

Liefde H.J. Jager schrijft een serie over de liefde. In één aflevering steekt hij met een titel van zestien woorden koploper C. Vonk (twintig woorden) bijna naar de kroon: 'De liefde is niet stijlloos, niet zelfzuchtig, niet bitter en houdt van het kwaad geen boek'.

Open Brief Nummer 30 van jaargang 10 bevat de integrale tekst van de Open Brief die 25 kerkleden aan de Tehuisgemeente in Groningen-Zuid schreven en die later de lont in het

kerkelijke kruitvat zal blijken. De redactie onthoudt zich vervolgens maandenlang van commentaar.

Columns Columnist Westerhuis is niet bang om in 'Te Berde' zijn mening te geven. Hij is tegen het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd naar 18 jaar en keert zich tegen het opleggen van handen bij het bevestigen van nieuwe predikanten door andere predikanten 'terwijl de eigen ambtsbroeders van de nieuwe predikant buitenspel staan'.

Kunst In de kolommen van *Opbouw* is in deze jaren weinig ruimte voor kunst en literatuur. Wel lukt het Rookmaaker om een serie geplaatst te krijgen over kunst en vrijheid, waarin hij onder meer de schrijvers Camus en Sartre kritisch bespreekt. Intussen prikkelt de kerkstrijd ook de dichtaders van kerkleden: 'De broeders zijn verkeerd in tegenstanders. En daarom zwijg ik, broer, ik kan niet anders.'

De Jong Na de polio-epidemie in Elspeet kritiseert de 34-jarige ds. H. de Jong 'de vele christenen die hun zware broeders van de Veluwe even lichtvaardig als hartgrondig veroordelen' en houdt hen voor dat Paulus 'zijn sterk-zijn nooit heeft bewezen door de zwakken belachelijk te maken'.

Buitenland C. Veenhof waarschuwt herhaaldelijk voor de 'grote dreiging van het communisme'. De Pers-schouwer citeert VN-secretaris U. Thant: 'De wereld is gek geworden. De Derde Wereldoorlog is reeds begonnen.'

Bededag Veenhof betuigt adhesie aan het verzoek van de kerk van Enschede-Oost aan de synode om een 'bededag' uit te schrijven: ter verootmoediging en om wegen ter verzoening te vinden.

Ondertekenaars In 1967 wordt voor het eerst over de Open Brief geschreven. Ondertekenaars Van der Stoel en Wulfraat krijgen gelegenheid uit te leggen wat ze met hun handtekening hebben bedoeld en hoe ze zelf de brief lezen.

Extra editie Als de synode de Noord-Hollandse afgevaardigde ds. Schoep, opsteller van de Open Brief, niet als ynodelid wil aanvaarden, slaat ook bij *Opbouw* de vlam in de pan. Last minute wordt er een extra (ongecorrigeerde) editie geproduceerd waarin de redactie fel van leer trekt tegen de synode. Voor koppen als 'HET HEK VAN DE DAM' moet de drukker de grootste 'chocoladeletters' uit zijn kast halen. De doorgaans mild schrijvende G. Janssen is nu ontketend met 'de synode heeft op de jachthoorn geblazen' en 'de jacht is geopend'.

Buitenland Ondanks de kerkstrijd raakt de wereldkerk niet uit beeld. *Opbouw* schrijft over de kerk in India en in Japan en over de Waldenzen in Italië, waarvoor *Opbouw*-oprichter en zakenman P. Groen een hulpactie is gestart.

Voor koppen als 'HET HEK VAN DE DAM' moet de drukker de grootste 'chocoladeletters' uit zijn kast halen

Schrift De Schriftoverdenkingen op de voorpagina van *Opbouw* weerspiegelen regelmatig de kerkelijke situatie, bijvoorbeeld wanneer ds. L.W.G. Blokhuis schrijft over 'het gebed bij Sions puinhopen'. Maar ook de wereld blijft in beeld, al is het dan de 'duivelse wereld' waar het 'valse zuurdeeg van de revolutie' werkt.

Scheuring In 1968 en 1969 verbreedt en verdiept de scheur in de kerken zich. In *Opbouw* verschijnen steeds vaker berichten over kerken die buiten het kerkverband zijn geraakt en over kerkleden die na hun buitenverbandraking niet langer lid mogen zijn van gereformeerde organisaties. L.F. Venderbos schetst de ‘zuivering’ in de Gereformeerde Jongelingsbond, die hem zijn post als redactiesecretaris van het bondsblad kost.

Ingezondens Het regent ingezonden brieven van kerkleden en kerken die protesteren tegen uitsluiting uit het kerkverband. De nog ongedeelde kerk van Sliedrecht schrijft alle uitgestoten kerken te blijven aanvaarden en een aantal Friese kerkleden schrijft een bemoedigingsbrief aan ‘de weggezonden broederschap’. In Zaandam moet de koster zijn woning verlaten, nadat de buitenverbandse gemeente een proces over de kerkelijke goederen heeft verloren. De redactie verzucht dat ze ‘niet kan doorgaan de vele ingezondens te plaatsen’.

Vonnis *Opbouw* publiceert ook regelmatig integrale brieven of toespraken die met de kerkelijke breuk te maken hebben, zoals van de Noord-Hollandse afgevaardigden G. Janssen en J.H. Veefkind als ze in het voorjaar van 1969 weggestuurd worden van de synode van Hoogeveen. Ook anno 2014 zijn ze niet met droge ogen te lezen. Dat synodebesluit zet de kerken in Noord-Holland buiten het kerkverband en bezegelt daarmee de kerkelijke breuk. ‘De poort gesloten’, kopt G. Janssen. ‘Aan het woeden tegen de ondertekenaars van de Open Brief ligt perfectionisme ten grondslag’, verwijt hij synoderapporteur J. Douma. Volgens columnist C. Huizinga ‘stond het vonnis al vast voor het proces begon’.

Wat nu? Voorzichtig komen er tussen de buiten het verband geraakte kerken gesprekken op gang. In Utrecht wordt een landelijke conferentie gehouden. Veel bijdragen in *Opbouw* hebben koppen als ‘Waarheen?’ en ‘Wat nu?’ Het antwoord van L.W.G. Blokhuis op de voorpagina is duidelijk: ‘Het Evangelie is het enige redmiddel.’ En waarheen? Niet synodaal worden, waarschuwt J. Meulink. ‘Niemand moet in de chaotische situatie waarin het op tientallen plaatsen tot een scheuring is gekomen, naar een andere (lees de synodaal-gereformeerde kerk) vluchten.’ Maar niet iedereen is dat met hem eens.

Zusters Soms gaat het ook over andere dingen in de kerk. Zo spreekt de buiten het kerkverband geraakte gemeente van Oegstgeest uit dat er geen principieel bezwaar is tegen het meestemmen van de zusters der gemeente bij verkiezingen van ambtsdragere.

Trouwen Ad de Boer en Ineke van Santen laten de lezers weten dat ze op 23 juni 1969 gaan trouwen.

Israël De Enschedese predikant R.H. Bremmer doet in een lange serie met de titel ‘Op weg naar Jeruzalem’ verslag van zijn reis door Israël. Hij is enthousiast over het kibboetsideaal en vraagt zich af: ‘Waarom hebben onze kerken geen man en geen steunpunt in Jeruzalem? Waarom hebben we wel op elke 1.000 Papoea’s een missionaris, maar niet één in Israël?’

1970-1976

Accenten In de jaren zeventig, wanneer de breuk in de kerk definitief is geworden, verschuiven de accenten in *Opbouw*. De kerkstrijd krijgt minder aandacht en er ontstaat ruimte voor nieuwe onderwerpen en nieuwe vragen.

Leviathan Veel Schriftoverdenkingen vloeien uit de pen van de predikanten Veefkind en Postma. Regelmatig zorgen ze voor eyeopeners. J.H. Veefkind schrijft vier

meditaties/gedichten over de morgen, middag, avond en nacht. 'Jezus praat geen slapeloze nachten weg. Hij werkt ze weg.' Hij mediteert ook over 'de hoofdschuddende God' en neemt de lezer mee in zijn speurtocht naar de betekenis en het lot van Leviathan, één van de zeedieren van voor de zondvloed. Milo verbindt Leviathan overigens met het monster van Loch Ness in zijn geliefde Schotland.

Hitler en Stalin Ook E.R. Postma doet de Bijbel open over de wereld na de zondvloed. God laat mensen dan minder oud worden 'om de ontplooiing in het kwaad af te remmen. Stel dat Hitler of Stalin 900 jaar waren geworden'.

Jom Kipoeroorlog Soms is de openingspagina afgestemd op de actualiteit, zoals in oktober 1973, wanneer C.P. Plooijs na het uitbreken van de Jom Kipoeroorlog een 'gebed voor Israël' schrijft. 'O God, breng de wáre Verzoening tussen U en Israël, tussen Israël en de volken'.

Debat Het debat met de vrijgemaakten gaat onverminderd door, zoals over het feit dat buitenverbanders in de Canadese zusterkerk geen avondmaal mogen vieren. Ds. D. van Dijk vindt dat 'hun eigen schuld', terwijl G. Visee dat 'verblindings' noemt. 'Ze vervolgen ons van stad tot stad en van land tot land.'

Synode C. Veenhof constateert over de nieuwe GKv-synode van Hattem (1972) dat 'het sectarisme vorderingen heeft gemaakt' en dat 'alle zonden die we in de Vrijmakingstijd bestreden, opnieuw worden bedreven. Eenmaal zal het inzicht overal doorbreken dat men verkeerd bezig is geweest', verwacht hij. 'Maar wat zou het heerlijk zijn als dat nu al zo was.' Een jaar of wat later wordt Maassluis als laatste kerk buiten het vrijgemaakte kerkverband gezet.

['Jonge man van 20 jaar zoekt langs deze weg ernstige kennismaking met een meisje van 18-21 jaar'](#)

Hereniging? O. Mooiweer gaat via *Opbouw* in discussie met J. Douma over de mogelijkheid van kerkelijke hereniging.

Van Stelten De kerknieuwsrubriek publiceert berichten over de schorsing en afzetting van predikanten. Veel kolommen worden gewijd aan de schorsing van zendeling ds. D.J. van Stelten door de kerkenraad van Bunschoten-Spakenburg, wanneer hij voor verlof terugkeert van het zendingsveld. *Opbouw* publiceert diverse van zijn brieven en spreekt van 'het dieptepunt van de kerkverwoestende activiteiten'.

Kerkverband De meeste kerkleden beleven de breuk als definitief en de vraag dringt zich op: hoe willen wij kerk zijn en hoe geven we vorm aan onze onderlinge band? *Opbouw* stelt het blad open voor de discussie daarover. Begin 1971 roept ds. J.F. van Hulsteijn op om 'rustig aan' te doen met het vormen van een kerkverband. Daartegenover voert ds. G. Janssen een pleidooi voor een goed gereformeerde kerkrecht, terwijl *Opbouw*-redacteur Visee zich kritisch toont over de noodzaak van een kerkelijke organisatie met een synode. Die is volgens hem niet nodig. 'Een nieuwe naam voor de kerken: dat kun je best plaatselijk regelen.'

Verslag Als de buitenverbandse kerken bij elkaar komen in Bunschoten-Spakenburg, Zwolle en Utrecht doet *Opbouw* daar uitgebreid verslag van. De predikanten H. Amelink en J.C. Janse roepen op: 'Gun elkaar de tijd. Ga elkaar niet overstemmen, maar zoek naar overeenstemming. En denk vooral niet dat wijsheid bij ons begint.'

Initiatieven De kerknieuwsrubriek laat zien dat her en der nieuwe initiatieven ontstaan. Er komt een losbladig adressenboekje voor de buiten het verband geraakte kerken, het 'zogenaamde blauwe boekje', voegt de uitgever eraan toe. De kerken in het ressort Arnhem zoeken elkaar op en de kerken in Zuid-Holland houden een diaconaal convent.

CGK De relatie met de CGK wordt sterker. *Opbouw* meldt kanselruil in Heerenveen, Kampen, Zwolle en Oost-Flevoland.

Vrouwencontactdag Achthonderd vrouwen trekken naar Zwolle voor de eerste Vrouwencontactdag. In de forumdiscussie vindt mw. Van der Lingen dat de kerken zich 'niet te veel moeten aantrekken' van de liturgische vernieuwingsdrang van jongeren.

Liedboek Gemeenten bekijken wat ze met het net verschenen Liedboek voor de Kerken willen. Utrecht wijst integrale invoering af en wil alleen met een selectie werken. Heemstede heeft een selectie gemaakt van tien (!) liederen, brengt dat op de regio, maar ontmoet daar vooral huiver. Dezelfde gemeente toont zich ook 'zeer voorzichtig' met toelating van niet-vrijgemaakten aan het avondmaal.

Acties *Opbouw* staat vol met financiële acties voor onder meer projecten op Curaçao en Soemba en in Italië en Griekenland. Voor l' Abri in Eck en Wiel wordt linnengoed ingezameld.

Overlijden Het overlijden van *Opbouw*-oprichter P. Groen en van Tini Kok, die decennialang de *Opbouw*-administratie deed, wordt gemeld. Ook overlijdt, 46 jaar jong, ds. W. Borgdorff. 'Mijn Vriend is de Koning der Koningen, en toch is hij mijn Vriend', getuigt de overlijdensadvertentie.

Contact Er zijn ook contactadvertenties. 'Jonge man van 20 jaar zoekt langs deze weg ernstige kennismaking met een meisje van 18-21 jaar.'

Visee *Opbouw*-redacteur Visee neemt afscheid. Volgens Veenhof, die hem uitvoerig bedankt, is *Opbouw* het 'enige blad waarin hij niet is afgedankt'. In een ander artikel schetst hij het ideaal 'dat een krant het eigendom is van de lezers en dus wordt uitgegeven door een persvereniging'.

Enquête De lezers worden geënquêteerd over de inhoud van *Opbouw* en H. de Jong schrijft over de vraag 'hoe ons blad leiding moet geven'. Wat hem betreft door niet terug te gaan 'naar de historie, maar naar de bron: de Heilige Schrift'.

Poëzie-explosie In de persoon van H. Langerak doet een nieuwe redacteur zijn intrede met kunst en literatuur als aandachtsveld. Dat werpt vruchten af, want vanaf dat moment is er een ware poëzie-explosie. Elk nummer telt één of meer gedichten (ook van 'eigen' mensen als J.H. Veefkind) en regelmatig worden gedichten en moderne romans besproken. Ook voor filosofie en levensbeschouwing is aandacht, maar van de artikelen van F. van der Meer over het structuralisme, Levinas en Levi-Strauss zullen Hansje, Liesje en het keukenmeisje niets hebben begrepen.

Juliana Veenhof schrijft een meer dan 7.000 woorden (elf pagina's in de huidige *Opbouw*) tellend herdenkingsartikel wanneer Juliana 25 jaar koningin is.

Nieuwe vragen Er komen discussies los over nieuwe onderwerpen: geboorteregeling en anticonceptie, echtscheiding, wat zegt de Bijbel over Israël en kinderen aan het avondmaal. Veenhof vindt 'improviseren' met dat laatste uit den boze, want 'het avondmaal is een ernstige zaak'.

Tien geboden Redacteur Milo schrijft veel over de kerkdienst. Wat hem betreft mogen ook ouderlingen preken en 'zegt de Bijbel nergens dat wekelijks de Wet moeten worden gelezen. Of bent u soms bang tot doodslag, echtbreuk en diefstal te vervallen wanneer u niet elke zondag de tien geboden hoort voorlezen?' Maar daar is menige *Opbouw*-lezer het niet mee eens: 'Ik heb er geen behoefte aan nu alle oude gebruiken maar weg te doen. Deze vernieuwing is gevaarlijk voor ons kerkelijke leven.'

Kerkelijk werkers Dezelfde Milo rekent af met de eenmansbediening in gemeenten, waardoor predikanten soms '84 uur per week' werken. Hij bepleit het inschakelen van kerkelijk werkers, bij voorkeur opgeleid aan de net gestarte Reformatorische Bijbelschool, en voor een 'tentenmakersbediening' voor predikanten.

Diaconie O. Mooiweer houdt een gloedvol pleidooi voor het diakenambt. 'Dat houdt in: allen dienen met alles. In de barmhartigheidsdienst is het alles of niets. Diakenen moeten op huisbezoek bij zwakke én bij sterke gemeenteleden. Niet alleen om lege handen te vullen, maar ook om volle handen te legen.'

Jesus Movement Dat de charismatische beweging voet aan de grond krijgt in Nederland is ook in *Opbouw* merkbaar. M. de Klijn schrijft een artikel van 10.000 woorden over de 'Jesus Movement'. De meeste *Opbouw*-schrijvers zijn kritisch over de charismatische invloed. Tongentaal en gebedsgenezing hadden een plek in de nieuwtestamentische gemeente, niet in onze tijd. Maar H. de Jong waarschuwt tegen het 'objectivistisch' opsluiten van de Geest in de historie en wijst op de noodzaak van een persoonlijke geloofskeuze van jongeren. Volgens hem is het ten diepste terecht dat de charismatische beweging vraagt: 'Als God de Levende is, zoals de Bijbel zegt, waar is Hij dan vandaag? Als Christus gisteren en heden dezelfde is, zoals de Schrift zegt, waar is Hij dan voor nu?'

Maatschappij Opkomende maatschappelijke thema's krijgen aandacht, zoals euthanasie (dat eenstemmig wordt afgewezen) en atoombewapening (waarover de meningen verdeeld zijn).

Homofilie H. de Jong publiceert een indringende preek over homofilie. Daarin en in de discussie die volgt bepleit hij onderscheid tussen de 'smeerlapperij' waar Romeinen 1 over gaat en een homorelatie-in-liefde-en-trouw als 'prothese' voor wat hij als 'handicap' duidt. 'Wij samen vormen een geschonden mensheid, die zucht onder Gods toorn en zijn gevolgen. Niemand dan alleen Jezus Christus mag in het isolement van die toorn worden gezet.'

Vernieuwing De nieuwe redacteur H.E.S. Woldring schrijft over de kerkdiensten en vindt dat het daarin 'toch zoveel anders kan dan het er meestal aan toe gaat'. Hij is sowieso van de vernieuwing: 'Kerken en christelijke organisaties hebben nieuwe organisatievormen nodig.' Ook is hij van de nuance: 'Er zijn geen bewijzen van de gevaren en nadelige gevolgen van soft drugs, wel aanwijzingen waar je niet zomaar omheen moet lopen.' Van 'angstaanjagende fabeltjes' daarover moet hij niets hebben.

Gereformeerde Kerken *Opbouw* steunt de 'verontrusten' in de Gereformeerde Kerken in

hun verzet tegen ‘vrijzinnige’ theologen: Kuitert, die de historiciteit van Genesis 2 en 3 wegstreept, en Wiersinga, die ‘ontkent dat het Lam onze zonden op zich nam. Maar ds. Visee betwijfelt of hun verzet veel zal uithalen. ‘Het kwaad is al te ver doorgevreten.’

EO Over de net gestarte EO tonen diverse redacteuren zich nogal sceptisch. Amelink is ‘nu positief, maar zodra de EO meer zendtijd krijgt, gaat het mis’. Woldring is kritisch over sommige ‘reactionaire uitingen’ van de EO, maar ‘bepaalde persoonlijke geloofsgetuigenissen en zoetige zogenaamd christelijke liedjes maken op mij een dwaze indruk’.

Communisme Veenhof schrijft keer op keer over de dreiging van het communisme, dichtbij (Europa) en ver weg (Zuidoost-Azië). Hij is verbijsterd dat 90 procent van de VU-studenten links heeft gestemd en dat de CPN onder hen vijfmaal zoveel stemmen kreeg als bij de vorige verkiezingen. Milo roept uit: ‘God erbarme zich over het volk van Zuid-Vietnam.’

Buitenland Over de grenzen zien de *Opbouw*-redacteuren veel zorgelijke ontwikkelingen. In de Wereldraad van Kerken, die financiële steun geeft aan Afrikaanse guerrillabewegingen, ziet Veenhof zich ‘de contouren van de afvallige wereldkerk’ aftekenen. *Opbouw* geeft verbazend veel ruimte aan artikelen die de visie van de Noord-Ierse protestantse ijzervreter ds. Ian Paisley vertolken.

Milo Voor veel *Opbouw*-lezers blijven de bijdragen van Milo het eerste waar ze naar grijpen. Hij maakt zich boos over de rode, groene en rood-wit-blauwe revolutieboekjes voor jongeren, zoals Ot en Sien op de sextoer. ‘Ons volk leidt aan zelfvernietiging. God beware zijn kinderen.’ Ook over de ‘computer’ is Milo bezorgd. Het is een ‘moderne afgod’ die te maken heeft met de ‘mens der wetteloosheid’. Indrukwekkend is zijn gesprek met een zelfmoordenaar, waarin hij afrekent met het idee dat zelfmoord een ‘niet vergeeflijke zonde’ is. ‘Je smachtte naar de levende God die je zou verlossen van dit rotte leven.’

Muziek Milo hekelt ook het ‘gerotzooi’ met muziek in de kerk en kraakt veel van de ‘Enige gezangen’. Met zingen ‘buiten het boekje’ heeft hij geen probleem. ‘Zijn wij nog een getuigende kerk of zijn wij een mediterende, discussiërende, praat- en zondagskerk? Laten we blij zijn dat de jeugd het christelijk geloof wil uitdragen, desnoods in gospelgroepen en als het werkelijk moet dan ook maar met de elektrische gitaar en elektrische misère.’

Hulp bij bijbelstudie *Opbouw* start een serie om de lezers te helpen bij bijbelstudie. De serie over onder meer Jeremia, Daniël, Galaten en Filippenzen zal jaren lopen. M.R. van den Berg benadrukt het belang van persoonlijke bijbelstudie: ‘Nu de couveuse weg is, moeten we meer dan ooit het zuurstofmasker van het Evangelie gebruiken.’ J.M. Smelik geeft instructies voor bijbelkringen. ‘Ze zijn alleen succesvol als het ook gebedskringen zijn.’

Ad de Boer is redacteur van *Opbouw* en lid van de NGK Voorthuizen/Barneveld.

Opbouw – jaargang 58/14, 30 december 2014

<https://www.onderwegin.nl/opbouw-archief/pagina?id=19588>